

Els mapes urbans més antics de Granollers conservats a l'Arxiu Municipal de Granollers

Èlia Montagud Blas (*biòloga i geògrafa*)

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
21 (2017), 123-136

123

Resum: Un dels aspectes més interessants de la cartografia urbana és que permet copsar amb una sola mirada l'estructura urbana d'una ciutat, i si, a més, es disposa, com és el cas a Granollers, d'una sèrie de mapes d'una certa coherència, el conjunt és una font d'informació imprescindible en l'estudi de l'evolució de la ciutat. Aquest article recull un inventari dels mapes urbans més antics localitzats a l'Arxiu Municipal de Granollers. Es presenta una breu descripció de deu mapes, que van des de 1851 a 1960, i se situen en el context històric de la ciutat. Alguns dels mapes són destacables per la rellevància dels seus autors, com és el cas de Miquel Garriga i Roca, arquitecte del Gran Teatre del Liceu i urbanista que també va cartografiar altres ciutats, com ara Barcelona i Mataró.

Paraules clau: cartografia, evolució urbana, Granollers, Arxiu Municipal de Granollers.

Abstract: One of the most interesting features of urban mapping is that it allows the urban structure of a city to be captured at a glance, and if a series of maps of a certain consistency is also available, as is the case of Granollers, the set is an essential source of information to study the evolution of the city. This article describes an inventory of the oldest urban maps located at the Municipal Archive of Granollers. It presents a brief description of ten maps, dating from 1851 to 1960, and they are placed in the historical context of the city. Some maps stand out because of the relevance of their authors such as Miquel Garriga i Roca, who was the architect of the Liceu Theatre in Barcelona and who was also an urban planner and mapped other cities such as Barcelona and Mataró.

Keywords: mapping, urban development, Granollers, Municipal Archive of Granollers.

Data de recepció: desembre 2016; versió definitiva: febrer 2017.

1. Introducció

La història de les ciutats es pot resseguir en el seu traçat i en l'empremta que hi ha deixat cada període d'activitat econòmica i de creixement. Amb la generalització de les tècniques cartogràfiques, aquests canvis queden també registrats en els mapes i plànols, malgrat que solen ser una font d'informació molt incompleta pel que fa al seguiment continu de la història urbana. Tot i les llacunes, la cartografia és una font d'informació molt rica, una eina imprescindible i insubstituïble en l'estudi dels canvis en el territori, que aporta molta informació demogràfica, econòmica, cultural..., però especialment urbanística, ja que ajuda a tenir una visió de conjunt i, sobretot, permet representar gràficament la seva evolució.

Amb motiu del treball de fi de grau de Geografia i Ordenació del Territori titulat «Granollers a través de la cartografia» es va localitzar cartografia urbana de la ciutat de Granollers, es va inventariar i es va analitzar per veure l'evolució de la forma de la ciutat.

Els criteris que han regit la selecció del material cartogràfic han estat tres, no excloents; per una banda, l'escala, que s'ha restringit a les escales superiors a 1:10.000; per una altra, la identificació clara de la trama urbana, condició que ha permès incorporar algun plànol d'escala inferior. També s'han incorporat a l'estudi una sèrie de fotos aèries que van suposar la base fotogràmica de posteriors plànols cadastrals. El darrer criteri ha estat limitar el període temporal a la irrupció dels SIG, ja que a partir dels anys noranta, el ràpid creixement de la tecnologia electrònica i dels programaris ha disparat la producció cartogràfica.

2. Els mapes urbans de Granollers

2.1. Mapa cadastral de Miquel Garriga i Roca (1851)

Fins a mitjan segle XIX, la cartografia d'escala grans havia estat bàsicament obra de l'exèrcit i són més aviat escasses les ciutats que disposaven de bons plànols. Les lleis municipals de 1840 i de 1845, que donaven competències als ajuntaments per traçar i aplicar alineacions de carrers i places, van intentar posar remei a aquesta mancança. El 1848 una nova llei obligava més clarament els ajuntaments d'una certa importància a aixecar plànols cadastrals. L'Administració tributària, però, ja havia començat la cartografia d'algunes ciutats catalanes, entre les quals Granollers. A partir de 1852 van ser els mateixos ajuntaments els que van encarregar inajornablement l'aplicació dels amillaments i la resolució del tema de la contribució territorial.¹

¹ J. NADAL (2010), p. 84-85.

A Granollers, el 1834 es van iniciar les obres de la carretera de Barcelona a Ribes, d'acord amb un projecte de 1779, ajornat a causa de la Guerra del Francès, i que posteriorment va haver de ser aturat en diverses ocasions, entre altres motius, per les guerres carlines. Finalment el seu pas per Granollers va ser inaugurat el 1848. Pocs anys abans, el 1845, s'atorgava la llicència per a la construcció d'un ferrocarril de Barcelona a Camprodon, per Granollers i Vic, amb l'objectiu de perllongar-lo posteriorment fins a Perpinyà, travessant el coll d'Ares; el 1851 començaren els primers treballs d'explanació d'aquesta obra.²

El plànol cadastral de Miquel Garriga i Roca, de 1851, anomenat *Villa y Cabeza de Partido de Granollers, Jurisdicción de Mataró*, és el primer plànol de què es té constància de la vila. Conté el parcel·lari numerat i la relació dels propietaris; porta la firma de l'autor i l'any en el mateix títol. L'original està dipositat a l'Arxiu municipal, en molt mal estat, i està copiat i reproduït per Enric Garcia Pey en paper vegetal l'any 1984. A més de la limitació i numeració cadastral, hi ha indicats alguns usos del sòl, com ara agricultura, boscos i espais construïts, el nucli de població, els edificis dispersos, els cursos d'aigua i la xarxa viària, així com alguna toponímia. Ell mateix va fer un segon mapa conegut de Granollers el 1855, amb un primer projecte d'eixample.

Miquel Garriga i Roca (el Masnou, 1808 – Barcelona, 1888) era arquitecte i urbanista. Va ser arquitecte municipal de Barcelona; la seva obra més famosa va ser la construcció del Gran Teatre del Liceu l'any 1845. Durant el seu càrrec, va realitzar l'aixecament d'un plànol topogràfic de la ciutat a escala 1:250, el Plànol de Barcelona de Miquel Garriga i Roca (1856-1862). Abans havia fet altres plànols topogràfics com ara el del Masnou (1850) i el de Granollers (1851).³

2.2. Mapa cadastral de Juan Soler Mestres (1852)

Gairebé coetani de l'anterior, el mapa cadastral de Juan Soler Mestres és força diferent. L'escala és 1:2.250, està relligat en forma de llibre, amb una utilitat clarament pràctica a efectes estadístics, i conté set plànols parcials de la ciutat.

Juan Soler Mestres era arquitecte i va ser col·laborador d'Ildefons Cerdà en el pla de l'Eixample barceloní, però no hem trobat gaire informació més sobre ell, a part que fou signatari de l'encàrrec de la construcció de l'edifici

² J. HOMS (1995), p. 55 i 75.

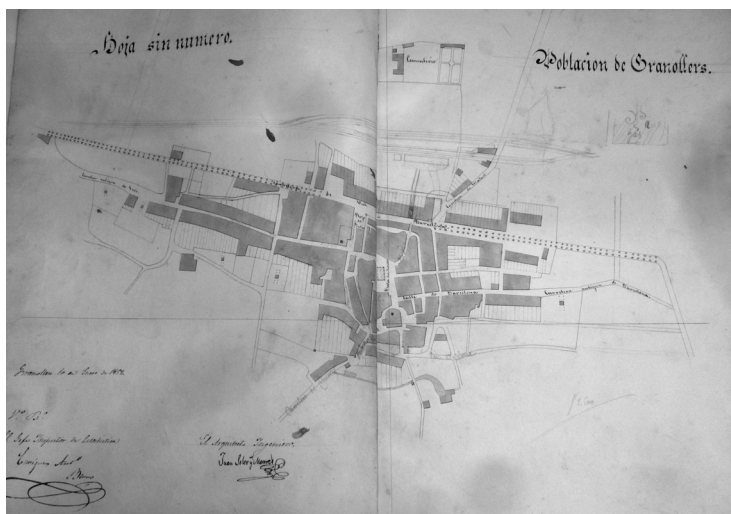
³ G. CAMARERO (1995), p. 225-227; J. NADAL (2010), p. 113-129.

de la Universitat de Barcelona com a representant del governador civil a Barcelona.⁴

126

L'any 1852 Granollers va veure canvis importants en la seva fesomia. Per una banda, s'iniciaren els treballs definitius per traslladar el cementiri, situat molt a prop de l'església de Sant Esteve, fins a l'hort de l'antic convent dels Caputxins, que ja havia començat a fer de cementiri. Aquest trasllat va permetre l'enderroc d'una part de la muralla que encara romania prop de l'església. També es van enderrocar el portal de Caldes i la capella de Santa Anna, que van ser les primeres a desaparèixer de les cinc portes d'entrada a la ciutat. En aquest espai alliberat es va construir una caserna més gran que la que hi havia. El mateix any 1852, es decidí el trasllat de l'escorxador municipal, situat a les dependències de l'antic convent de Sant Francesc, al carrer de Santa Elisabet, cap a una finca de les travesseres de Caldes, actual carrer de Torras i Bages. Finalment, també el 1852 començaren les obres d'una caserna a prop de la capella de Santa Anna.⁵

El 1857 Granollers tenia 5.260 habitants i la superfície construïda no arribava a 30 hectàrees.

Mapa titulat *Población de Granollers*. Any: 1852. Escala: 1:2.250. Realitzat per Juan Soler Mestres, arquitecte. Mides: 60 x 44 cm. Plànol parcel·lari datat del 10 de gener de 1852. «Visto bueno: Enrique Antonio Bueno (?). Jefe inspector de Estadística». Conté plànols parcials: Secció A, full 1; Secció B, fulls 1-2; Secció C, fulls 1-2, i Secció D, fulls 1-2. Fotografia: Èlia Montagud.

⁴ J. BASSEGODA (1970).

⁵ J. HOMS (1995), p. 73-74.

2.3. Plànol iconogràfic de Miquel Garriga i Roca (1855)

Aquest segon plànol de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca, de novembre de 1855, és el resultat de l'aplicació de la llei de 1845 i inclou el traçat i la demarcació del projecte d'eixample encarregat per l'Ajuntament de Granollers. L'escala és 1:2.250. L'original és a la Biblioteca Can Pedrals i va ser reproduït l'any 1984 per Enric Garcia Pey en paper vegetal. Conté una breu nota: «Noticias históricas estadísticas y de localidad de la villa de Granollers».

Amb motiu del creixement de la ciutat seguint els eixos principals que determinaven els portals de les muralles, el 1854 s'atorguen els permisos per enderrocar els portals i les capelles de Sant Cristòfol, al carrer de Barcelona, la del carrer Nou i la de Sant Francesc. El 23 de juliol d'aquell mateix any s'inaugura la línia de Barcelona a Granollers, propietat de la Companyia dels Camins de Ferro del Nord de Catalunya.⁶

D'altra banda, segons Josep Homs, el primer projecte d'alineació conegut data de 1868, un cop promulgada la llei de regulació dels eixamples. Aquest projecte, del qual només en tenim notícia, és de suposar que preveia un seguit de canvis importants a la configuració urbanística de Granollers.⁷

2.4. Plànol militar de Granollers i les seves defenses (1875)

Es tracta de la còpia d'un plànol de l'abril de 1875 que porta per títol: *Croquis de la villa de Granollers y sus defensas*, realitzat a escala 1:2.000 per Hipólito Rojí, comandant capità d'enginyers del Cos d'Enginyers de l'Exèrcit, Direcció Subinspecció de Catalunya. Com a particularitat destaca que és un mapa temàtic on s'ha representat les defenses de la vila: la muralla exterior, les restes de muralla interior i els baluards o tambors, d'un, dos o tres pisos, que protegien les entrades principals.

La legislació espanyola de la segona meitat del segle XIX atorgava al Cos d'Enginyers militars l'exclusivitat de l'aixecament de plànols de les fortificacions i de les zones militars per qüestions de seguretat. Aquest tipus de plànols permetia afrontar i planificar el creixement de la vila que requeria el creixement demogràfic.⁸

Granollers, el 1875, tenia prop de 5.000 habitants, i s'inaugurà el tram fins a Girona de la línia de ferrocarril de França. El 1863 s'atorgà l'autorització

⁶ *Ibidem*.

⁷ J. HOMS (1995), p. 69.

⁸ C. MONTANER (2010).

de la construcció d'un ferrocarril carboner de Granollers a Sant Joan de les Abadesses.⁹

El 1872 s'havia obert el carrer de Ricomà, projectat uns anys abans, però altres projectes importants per a la ciutat van haver de ser ajornats a causa de les guerres carlines, esdevingudes entre 1860 i 1880, especialment de la tercera, el gener de 1875, molt cruenta a la ciutat. Els incidents que s'hi van produir van fer decidir l'alcalde a demanar a la Comandància Militar la fortificació de la vila.¹⁰

128

2.5. Plànol industrial i comercial de Granollers (1884)

A partir de mitjan segle XIX, Granollers experimenta un fort creixement urbanístic. Les causes van ser, principalment, el desenvolupament industrial i la construcció dels nous eixos de comunicació: la carretera i el ferrocarril, dues fites que marcarien l'inici de la ciutat moderna. L'any 1848 s'inaugurà la carretera de Ribes, nova via principal fora muralles, a la banda de llevant de la ciutat, que obria la ciutat i deixava enrere el traçat de petits carrerons del recinte emmurallat. Aquest nou eix vertebrador de la ciutat en sentit longitudinal facilita el creixement urbanístic i dibuixa un traçat de carrers formant una retícula com a primer eixample.

El plànol industrial i comercial de Granollers de 1884 pertany a una sèrie de més de trenta mapes que un editor particular de Barcelona, Joan Calvet i Boix, publicà entre 1879 i 1890. Són plànols urbans de ciutats catalanes i espanyoles envoltats per un marc d'anuncis de negocis locals que patrocinen l'edició. Eren els inicis de la publicitat i a Barcelona sorgí la primera empresa d'Espanya que s'hi dedicà exclusivament.

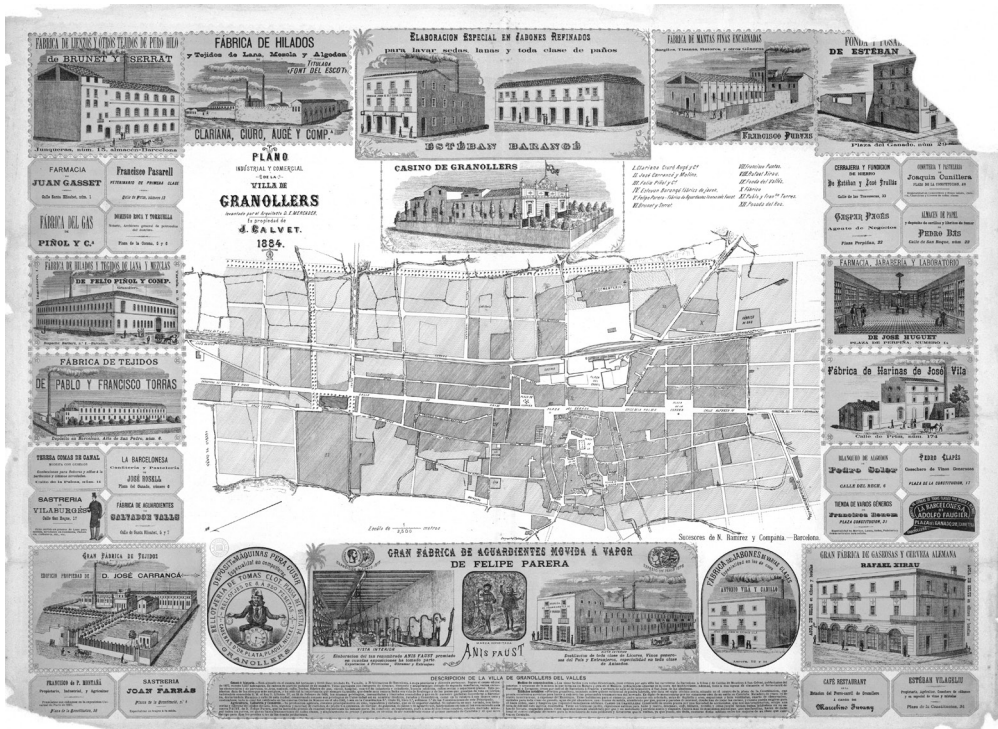
Aquesta iniciativa va popularitzar els mapes urbans per primera vegada. Entre les 35 ciutats amb mapes publicats per Calvet i Boix hi ha, a més de Granollers, Figueres, Barcelona, Tarragona, Lleida, Manresa, Mataró, Terrassa, Olot, Valls, Vic i Vilanova i la Geltrú.¹¹

En el mapa de Granollers hi figura, excepcionalment, la font cartogràfica: «levantado por el arquitecto D. E. Mercader». En total són 34 anuncis de fàbriques, petits industrials, botigues i magatzems i, també, una entitat cultural i de lleure com és el Casino.

⁹ J. BAULIES (2004).

¹⁰ J. HOMS (1995).

¹¹ C. MONTANER (2014).

Mapa titulat *Plano industrial y comercial de la villa de Granollers*. Any: 1884. Escala: 1:1.250. Realitzat i publicat per J. Calvet. Mides: 90 x 65 cm. Plànol a 3 tintes amb les indústries més importants i una orla d'anuncis publicitaris. Fotografia: Cartoteca digital de l'ICGC, Col·lecció digital: Mapes de Catalunya (s. XVII-XX).

2.6. Plànol anomenat de Mariné (1891 - 1912)

Les noves construccions que exigien l'activitat industrial i la primera onada immigratòria del segle XIX seguien els eixos de les vies ja existents, però no sempre hi havia una planificació prèvia. L'any 1891 l'Ajuntament de Granollers encarregà a l'arquitecte Francesc Mariné un plànol parcel·lari amb un projecte global d'alineacions de la ciutat ja construïda i amb una proposta de nous traçats per a la xarxa viària (a escala 1:300). Aquesta regulació, però, no s'aplicà fins el 1907, sota la direcció de l'arquitecte municipal Manuel Joaquim Raspall.¹²

¹² J. Homs (1995), p. 70.

La proposta d'alineacions de Mariné de la zona construïda quedava delimitada al nord pel límit del terme municipal de les Franqueses del Vallès; al sud, per l'actual carrer de Prat de la Riba; a l'oest, per la línia formada pels carrers de Sant Jaume, Espanya, Ponent i Corró, i per l'est, saltava la via i arribava fins al que és avui el passeig de la Muntanya. L'espai planejat cobria 77 hectàrees.

De tota manera, aquesta planificació no resolldria els problemes d'accés per carretera, ja que no es creaven nous eixos viaris principals. Tampoc no es preveia cap tipus de zonificació.

El 1891 Granollers tenia 5.266 habitants.

El 1912 l'arquitecte municipal J. M. Raspall va modificar i signar aquesta mateixa planificació, que va ser la base d'un nou plànol, cap al 1935.¹³

2.7. Pla de Granollers (1935?)

El 1935 o 1936 (no hi figura la data), l'Ajuntament de Granollers disposà d'un nou plànol de la ciutat, a escala 1:5.000. No hi consta l'autor, però com que es va fer uns mesos abans de la jubilació de Manuel Joaquim Raspall com a arquitecte municipal, això fa pensar en la seva autoria o, si més no, que fos un encàrrec seu. Tot i que es basava en les directrius de l'arquitecte Francesc Mariné, les alineacions de Raspall partien d'un enfocament més acurat dels problemes urbanístics. La vigència d'aquests treballs perdurà fins als primers deu anys de la postguerra.¹⁴

La zona urbanitzada quedava més o menys limitada pels carrers de: la Torreta, Sant Esteve, Indústria, Verge de Montserrat, Prat de la Riba, Princesa, Sant Josep, Rec, Torras i Bages, Espanya, València, Corró, carretera de Ribes, Girona, carretera de Cardedeu i Dunant; mentre que al marge dret del riu, la zona edificada incloïa els carrers d'Antoni Gaudí, Joan Maragall, Joanot Martorell i Pau Carbó. Tot plegat, gairebé arribava a 300 hectàrees, aproximadament. La població de Granollers era de 14.124 habitants. Curiosament, aquest plànol manté el límit municipal sud sense l'annexió de Palou, que es feu efectiva el 1928; mentre que al nord, hi figuren els dos límits: el d'abans i el de després de l'annexió del barri del Lledoner, que s'efectuà el 1922.

¹³ J. HOMS (1995), p. 69-70.

¹⁴ *Ibidem*.

Palou va deixar de ser un municipi independent a canvi de serveis, va aportar un gran espai territorial, sobretot agrícola, que ha mantingut la seva personalitat pròpia i diferenciada fins a l'actualitat. El pla de Palou conserva un ric patrimoni cultural, arquitectònic i natural encara avui.

2.8. Evolució històrica de Granollers, de Salvador Llobet (1951)

El geògraf Salvador Llobet i l'arqueòleg Josep Estrada van fer una feina fructuosa de recopilar dades de fonts diverses per tal de resseguir la geografia urbana de Granollers, des dels seus inicis fins a l'actualitat. Aquesta evolució va quedar plasmada en un mapa que integrava el creixement de la

131

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
21 (2017), 123-136

Plànol titulat *Evolució històrica de Granollers*. Any: 1951. Escala: 1:500. Editat i realitzat per Ed. Alpina / Salvador Llobet. Mides: 36 x 42 cm. Amb dos colors i trames, es representa el creixement urbà de Granollers a través dels segles. Hi va col·laborar l'arqueòleg Josep Estrada. Fotografia: Èlia Montagud.

ciutat des del segle XIII fins al XX, a partir de trames diferenciades. Les fonts emprades van ser, principalment, les restes arqueològiques i l'observació directa de vestigis arquitectònics i traçats actuals, a més de la documentació històrica. Les etapes històriques van des de les restes romanes (simbolitzades amb punts i línies discontinües per als camins), fins al creixement posterior a 1931, passant pel nucli urbà del segle XV, i les prolongacions del segle XVI, de 1600 a 1830, de 1830 a 1880 i de 1880 a 1936. Al nord, la trama urbana arriba fins al límit municipal de les Franqueses del Vallès; a l'est, fins a una primera línia d'edificacions arran de la via del tren (actual carrer Girona), amb uns edificis fabrils seguint el carrer Josep Umbert; al sud, la ciutat construïda arriba, seguint la carretera, fins al carrer de Cervantes, i a l'oest, fins al barri de Fàtima, fins a la línia de ferrocarril de Puigcerdà.

2.9. Plano de zonificación (1953)

El 1945, amb la creació de l'Oficina Tècnica de la Comissió Superior d'Ordenació Provincial, començava una nova etapa en l'urbanisme institucional; el seu president, Manuel Baldrich Tibau, amb l'ajut del granollerí Josep M. Puchades, s'encarregà d'elaborar el primer pla d'ordenació urbanística de Granollers, un dels primers que es van fer a tot l'Estat. Tot i que es va redactar a finals de 1950 i va ser aprovat provisionalment el 1953, no es va arribar a aprovar definitivament mai. L'absència de normatives vigents al llarg dels anys següents va propiciar un creixement urbanístic poc planificat i de baixa qualitat, en un moment en què s'assolia un màxim en el creixement de la ciutat.¹⁵

Amb aquest planejament la ciutat s'allargassava seguint els eixos de comunicació principals i, per primera vegada, es delimitaven zones d'usos: comercial, nucli antic, eixample, trama urbana semiintensiva, suburbana semiintensiva, de tolerància industrial, de petita indústria, industrial, esportiva, sanitària, verd públic, verd protector, ferroviària, colònies rurals, rural, reserva agrícola, lliure permanent, protecció de les comunicacions, autopista i cementiri. Pel que fa als límits, el creixement al nord arribava fins a Corró d'Avall; cap al sud, fins a can Bassa; a l'oest, fins al Congost i, més enllà, un nou barri a l'entorn de l'estació de Granollers – Canovelles, que arribava fins al barri del Xarlet de Canovelles; cap a l'est, la ciutat no creixia. L'espai planificat cobria 314 hectàrees.

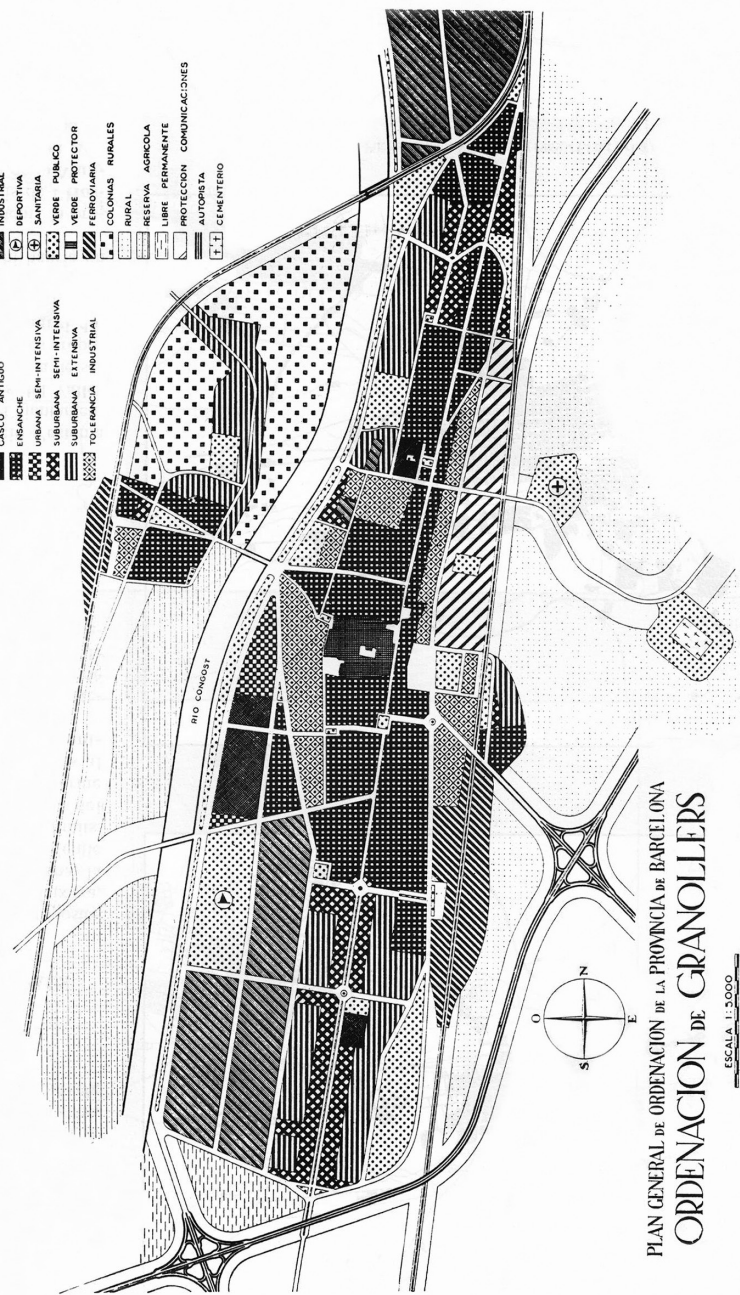
El 1953 Granollers tenia 16.298 habitants.

¹⁵ *Ibidem.*

PLANO DE ZONIFICACION

	PEQUEÑA INDUSTRIA
	INDUSTRIAL
	DEPORTIVA
	SANITARIA
	VERDE PUBLICO
	VERDE PROTECTOR
	FERROVIARIA
	COLONIAS RURALES
	RURAL
	RESERVA AGRICOLA
	LIBRE PERMANENTE
	PROTECCION COMUNICACIONES
	AVTORISIA
	CEMENTERIO

	COMERCIAL
	CASCO ANTIGUO
	ENSANCHE
	URBANA SEMI-INTENSIVA
	SUBURBANA SEMI-INTENSIVA
	SUBURBANA EXTENSIVA
	TOLENCIANCA INDUSTRIAL

PLAN GENERAL DE ORDENACION DE LA PROVINCIA DE BARCELONA ORDENACION DE GRANOLLERS

ESCALA 1:5000

El Plan de Ordenación define un perímetro de desarrollo urbano dentro del cual debe producirse la expansión de la ciudad en los próximos cincuenta años. Dicha expansión tendrá lugar con arreglo a la clasificación del suelo urbano claramente expresado en el Plano de Zonificación

Plà General d'Ordenació Urbana de 1953

Plànol titulat *Plano de zonificación*. Any: 1953. Escala: 1:5.000. Realitzat per Manuel Baldrich i Tubau i Josep M. Puchades. Fotografia: Èlia Montagud.

2.10. *Término municipal de Granollers (1960?)*

134

Aquest és el primer plànol trobat amb els límits actuals del terme municipal de Granollers. No està signat, però porta l'escut municipal i és a escala 1:4.000. A més de delimitar les parcel·les no urbanitzades, ressalta amb una línia gruixuda unes vies d'entrada i sortida del terme, la majoria de les quals no coincideixen amb les actuals. Des del nord, seguint les agulles del rellotge, carretera de Granollers a Llinars; carretera de la Roca; un tram del camí de can Bassa, el que va des de la via del tren fins al límit amb el terme municipal de la Roca, travessant l'actual recinte escolar de Montserrat Montero; el camí de cal Ceballot, des de l'actual pont i carretera de Montmeló fins al terme municipal de Vilanova del Vallès, passant arran de ca l'Usel i cal Ceballot (avui és un camí perdut); el camí de can Ninou, que neix al riu, passa per la masia homònima i enllaça, una mica més al nord, amb l'antic camí de Parets a la Roca (una branca d'aquest mateix camí segueix cap al sud, paral·lel a la via del tren fins a Montmeló); la via següent neix a la cantonada de Roca Umbert, i segueix un tram de l'actual avinguda de Prat de la Riba, passa pel pont i segueix el traçat de la N-152a, amb el revolt del coll de la Manyà, i arriba fins al límit amb Lliçà de Vall, amb una branca que ressegueix la serra de Ponent fins a entrar al terme de Lliçà, a l'alçada del polígon industrial dels Batzac; el camí següent coincideix amb el camí de l'Escanyat, que començava al riu i s'enfilava per la serra de Ponent; el darrer camí ressegueix el primer tram de la carretera de Caldes, però passada la línia de tren tomba a la dreta, per l'actual carrer de Diego Velázquez, i s'enfila pel mig del barri de la Terra Alta fins a arribar al terme de Lliçà d'Amunt, a l'alçada de l'autovia C-17, aproximadament.

L'autovia C-17, que no apareix en aquest plànol, es va projectar el 1961 (al mateix sisè Pla General de Carreteres que l'autopista AP-7) i es va executar a mitjan dècada dels seixanta. Curiosament, sí que hi està dibuixat el polígon d'habitatges del grup Primer de Maig, projectat el 1957 i inaugurat oficialment el 1961. Una darrera curiositat és que, si bé la línia del ferrocarril a França ja està traslladada, apareix doblat (antic i nou traçat) el tram del carrer Primer Marquès de les Franqueses.¹⁶

El 1961 Granollers tenia 20.850 habitants.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
21 (2017), 123-136

¹⁶ HOMS (1995), p. 59-60.

3. Conclusions

Un dels objectius del treball que ha donat lloc al present article ha estat conèixer en profunditat la cartografia urbana de la ciutat de Granollers, inventariar-la, estudiar-la i fer-la *parlar* de l'evolució de les formes de la ciutat. La informació obtinguda del fons de l'Arxiu Municipal ha estat molt rica. En poc més de 150 anys la ciutat de Granollers ha passat pràcticament de disposar d'escassíssims documents cartogràfics a produir-ne abundantment, amb una cobertura completa, tant temàtica com general, i rigorosa a escala 1:200; la irrupció de les tecnologies de la informació i la comunicació ha accelerat i perfeccionat la confecció de mapes fins a un punt impensable fa uns anys. Aquest increment de producció cartogràfica ha anat en paral·lel al creixement urbà de la ciutat i, amb alguns lapses esporàdics, es pot resseguir fidelment.

De tota la sèrie de què es disposa, són especialment rellevants els primers plànols de la ciutat, en unes dates molt primerenques (1851 i 1852) de la producció de cartografia urbana.

Ara bé, seria desitjable que aquesta breu recerca tingués continuïtat i es pogués recollir i digitalitzar el fons cartogràfic referent a Granollers conservat en altres arxius i cartoteques. Els plànols urbans són un instrument imprescindible per al planejament i la gestió urbana i per això són documents extraordinaris per a l'estudi de la història de la ciutat.

D'altra banda, s'ha pogut constatar que les condicions de conservació d'aquests documents no són les més adequades; a l'Arxiu Municipal de Granollers aquest fons no ha estat una prioritat i s'hi han trobat a faltar alguns plànols, com ara el del planejament de l'arquitecte Josep M. Martorell i Codina, de 1958, mentre que d'altres estan dispersos i sense documentar. Fóra bo que l'Arxiu pogués disposar dels mitjans necessaris per inventariar, catalogar, digitalitzar i conservar adequadament aquest fons cartogràfic.

Bibliografia

BASSEGODA, J. (1970). *Memoria redactada por el Dr. Joan Bassegoda Nonell, Catedrático de la Arquitectura y Urbanismo para la Incoación de expediente de declaración de Monumento Histórico-Artístico a favor del edificio de la Universidad Literaria de Barcelona (1863-1893)*. Barcelona: Universitat de Barcelona. [Consultat a: «diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/4086/.../m1969701.pdf», el 5/12/2016]

BAULIES, J. (2004). *El ferrocarril Barcelona – Granollers 150 anys d'història ferroviària*. (Coneguem Granollers; 15), Ajuntament de Granollers.

CAMARERO, G. (1995). «Hacia una investigación de la obra del arquitecto Miguel Garriga y Roca». *Sessió d'Estudis Mataronins*, 12: 225-238. [Consultat a: «<http://www.raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/113622/141466>», el 5/12/2016]

COROMINAS AYALA, M. (1990). «El plànol parcel·lari del pla de Barcelona en els anys 1850-1859». A: *Història urbana del pla de Barcelona: actes del II Congrés d'Història de Barcelona, 6-7 de desembre*- IMH, II, p. 249-255.

HOMS COROMINES, J. (1995). *Granollers: retalls d'història urbana*. Granollers: Revista del Vallès - Tarafa editora de publicacions.

MONTANER, C. (2010). *Aproximacions a la història de la cartografia de Barcelona*. Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

MONTANER, C. (2014). «Mapes publicitaris de ciutats industrials: la iniciativa de Calvet i Boix (1879-1890)». *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 77: 133-150.

NADAL, J. (2010). «El Plànol de la Ciutat de Barcelona de Miquel Garriga i Roca (1856-1862)». A: Montaner: *Aproximacions a la història de la cartografia de Barcelona*.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
21 (2017), 123-136